

ชื่อเรื่อง	การพัฒนา รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ
ชื่อผู้วิจัย	ว่าที่ร้อยตรี วิทวัส นางพินิจ
ปีการศึกษา	2563-2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการขยะ และการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ 2) เพื่อพัฒนา รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ 3) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ และ 4) เพื่อประเมินผลการใช้และปรับปรุงรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ การดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการขยะ และการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ โดยศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ และจัดการสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการขยะและการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ 2) พัฒนา รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ยกวางรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ และตรวจสอบความตรงของรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ 3) ทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ โดยมีขั้นตอนการทดลองใช้ ได้แก่ ติดต่อกันนัดหมายเข้าชี้แจงกับบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนวัดโพธิ์เกษตร ดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะ ประชุมสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบ และประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบจากการตอบแบบสอบถาม และ 4) ประเมินผลการใช้เพื่อปรับปรุงรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ โดยประเมินและเปรียบเทียบความพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ และนำผลจากการใช้มาปรับปรุงรูปแบบให้ถูกต้องสมบูรณ์ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านตาบ รวมจำนวน

232 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพ ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการขยะ และการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ จากผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับแรก ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ นักเรียนมีความรอบคอบเป็นคนมีเหตุผล นักเรียนรู้จักปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี และนักเรียนใช้ทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวมอย่างประหยัด คุ่มค่าและเหมาะสม ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการขยะ และการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ

2. รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิด ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญ หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างของรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบบริหารจัดการขยะ กิจกรรมการจัดการขยะ และ 4) การประเมินผลรูปแบบ ได้แก่ ความพอเพียงของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรูปแบบมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการจัดการขยะ 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างทีมงาน 2) ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 3) ขั้นชี้แนะแนวทาง 4) ขั้นพัฒนาต่อยอด 5) ขั้นประยุกต์ใช้สู่ความพอเพียง และ 6) ขั้นเป็นแบบอย่าง โดยบูรณาการสู่การจัดการขยะตามหลัก 3Rs และการคัดแยกขยะ 4 ประเภท ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และคู่มือรูปแบบมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. การทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ นำไปทดลองใช้กับโรงเรียนวัดโพธิ์เกษตร โดยทดลองจัดกิจกรรมการจัดการขยะ 6 ขั้นตอน จำนวน 12 กิจกรรม ตามคู่มือรูปแบบ ผลจากการประชุมสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ พบประเด็นที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติม ได้แก่ 1) รูปแบบและคู่มือรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียน 2) กิจกรรมการจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียน และ 3) การประเมินผลรูปแบบ ผลการประเมินความพอเพียงของนักเรียนในขั้นการทดลองใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ ในขั้นการทดลองใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินผลการใช้และปรับปรุงรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) การวางแผน 2) ดำเนินกิจกรรม ได้แก่ การจัดการขยะตามขั้นตอน 6 ขั้น (BANDAB Model) และจัดกิจกรรมการจัดการขยะแบบ 3R x 4W จำนวน 12 กิจกรรม 3) ประเมินผลรูปแบบ และ 4) ปรับปรุงพัฒนา

ผลการประเมินความพอเพียงของนักเรียนจากการใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านความพอประมาณ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีการลดการใช้ ใช้ซ้ำและนำขยะกลับมาใช้ใหม่ นักเรียนใช้สิ่งของเครื่องใช้หรือทรัพยากรอย่างคุ้มค่าก่อนทิ้งเป็นขยะ และนักเรียนใช้สิ่งของที่เหมาะสมกับวัยและฐานะความเป็นอยู่ ตามลำดับ 2) ด้านความมีเหตุผล โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนคัดแยกขยะตามประเภทก่อนทิ้ง นักเรียนทิ้งขยะลงถังไม่ทิ้งเรี่ยราด และนักเรียนปฏิบัติตนตามกฎหมายระเบียบและข้อตกลงในสังคม เช่น การทิ้งขยะ การรักษาความสะอาดตามลำดับ และ 3) ด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนคัดแยกขยะและนำมาเป็นขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อสร้างรายได้ นักเรียนปฏิบัติตนหลีกเลี่ยงห่างไกลจากโรคภัยอันตรายต่างๆ และนักเรียนอนุรักษ์รักษาและไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความพอเพียงของนักเรียนก่อนและหลังการใช้รูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ ในภาพรวมทุกด้านหลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล และด้านมีภูมิคุ้มกันที่ดี หลังการใช้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามรูปแบบบริหารจัดการขยะในโรงเรียนสามารถส่งเสริมความพอเพียงให้แก่นักเรียนได้ นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง และนักเรียนมีเหตุผล ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียน ตามลำดับ

ผลการปรับปรุงรูปแบบบริหารจัดการขยะเพื่อส่งเสริมความพอเพียงของนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านดาบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 หลักการและแนวคิด องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างของรูปแบบ และองค์ประกอบที่ 4 การประเมินผลรูปแบบ ควรคงอยู่ในรูปแบบ และสิ่งที่ควรปรับปรุงในรูปแบบ ได้แก่ ปรับรูปแบบโดยระบุบทบาทหน้าที่ของทีมงานไก่อธนู พลัง “บวร” ไว้ในรูปแบบให้ชัดเจน ได้แก่ มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ สนับสนุน และเผยแพร่ และปรับรายละเอียดกิจกรรมในคู่มือรูปแบบ ให้มีการ

กำหนดมาตรการ นโยบาย จุดเน้นที่ชัดเจน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ประยุกต์ใช้ ต่อยอด และบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก